

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága dr. Győry András ügyvéd által képviselt felpereseknek dr. P. J. kirendelt pártfogó ügyvéd által képviselt alperesek ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt a Szegedi Városi Bíróságon 19.P.21.061/2010. számon folyamatban volt perében a Csongrád Megyei Bíróság 2010. november 22-én meghozott 4.Pf.22.386/2010/3. számú részítélete ellen az alperesek részéről 20. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Csongrád Megyei Bíróság 4.Pf.22.386/2010/3. számú jogerős részítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi az alpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek - személyenként - 37.500-37.500 (Harminchétezer-ötszáz - Harminchétezer-ötszáz) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az I. és a II. rendű alperes pártfogó ügyvédjének díját és a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Ez ellen a részítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

S. I.-né I. rendű és S. I. II. rendű örökhagyók házastársak voltak. Az I. rendű örökhagyó 2004. november 29-én hunyt el. Végintézkedés hiányában öröklésre jogosult túlélő házastársa volt, aki 2006. november 21-én hunyt el. Az ő törvényes örökösei a testvére leszármazói, az I. és a II. rendű felperesek.

Az I. rendű örökhagyó hagyatéka egy házasingatlan volt. A hagyatéki eljárásban az alperesek írásbeli magánvégrendeletet csatoltak, amely 2003. szeptember 28-án kelt és amelyben az I. rendű örökhagyó örököseivé az alpereseket nevezte.

A hagyatéki tárgyalás időpontját megelőzően az I. rendű alperes csatolta a II. rendű örökhagyó 2005. március 22-i nyilatkozatát, melyben a II. rendű örökhagyó kijelentette, hogy az I. rendű örökhagyó végrendeletéről tudomással bír, azzal szemben kifogással nem él, továbbá az őt megillető kötelesrészről lemond.

A közjegyző által megtartott 2005. március 5-i tárgyaláson a II. rendű örökhagyó személyesen akként nyilatkozott, hogy az I. rendű örökhagyó végrendeletéről nem tud, a 2005. március 22-i nyilatkozatot nem ő írta alá és a kísézőjeként megjelent II. rendű alperest nem ismeri. A közjegyző a II. rendű örökhagyó zavart állapotát észlelve a tárgyalás elhalasztása mellett a gondnokság alá helyezési eljárás megindításának szükségességéről értesítette a gyámhatóságot.

A Szegedi Városi Bíróság a 4.P.22.613/2005. számú perben hozott, 2006. április 12-én jogerőre emelkedett ítéletével a II. rendű örökhagyót cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte. A gyámhivatal a II. rendű örökhagyó gondnokául a II. rendű felperest rendelte ki.

Az I. rendű örökhagyó hagyatéka ügyében a II. rendű örökhagyó gondnoka bejelentette, hogy az I. rendű örökhagyó írásbeli magánvégrendeletét érvényesnek nem ismeri el és arra vonatkozóan is nyilatkozott, hogy a II. rendű örökhagyó 2005. március 22-i nyilatkozata beszámítási képessége hiánya okából érvénytelen, illetve a nyilatkozatot fenyegetés és megtévesztés címén megtámadja. A közjegyző az I. rendű örökhagyó hagyatékát végrendeleti öröklés jogcímén ideiglenes hatállyal az alperesek részére adta át (5318.Kjő.196/2006/I. számú) végzésével.

A II. rendű örökhagyó a végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt az alperesek ellen pert indított (P.22.130/2006. számon), melyet jogutódként a felperesek folytattak.

A bíróság a perben hozott jogerős részítéletében megállapította, hogy az I. rendű örökhagyó 2003. szeptember 28-án kelt írásbeli magánvégrendelete a peres felek viszonyában érvénytelen - mert azt nem az I. rendű örökhagyó írta és nem ő írta alá - és a hagyatékra törvényes öröklés jogcímén a II. rendű örökhagyó szerzett tulajdonjogot. Ezt követően a közjegyző a II. rendű örökhagyó hagyatékát - a házasingatlant - törvényes jogcímén az I-II. rendű felperesnek adta át.

A felperesek keresetükben a II. rendű örökhagyó 2005. március 22. napján tett nyilatkozata érvénytelenségének megállapítását kérték. Arra hivatkoztak, hogy az az I. rendű örökhagyó nem létező végrendelete okán semmis. További érvénytelenségi okként az örökhagyó cselekvőképtelen állapotára, a nyilatkozat jóerkölcsbe

ütközésére is hivatkoztak, továbbá tévedés, megtévesztés és fenyegetés jogcímén is támadták azt.

Az alperesek a kereset elutasítását, viszontkeresetükben a nyilatkozat érvényességének, az I. rendű örökhagyó végrendelete alapján örökös minőségüknek és tulajdonjoguknak a megállapítását kérték, másodlagosan hagyatéki hitelezői igényt érvényesítettek.

A felperesek a viszontkereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság - megismételt eljárást követően hozott - részítéletében az I-II. rendű alpereseknek a II. rendű örökhagyó Sz.-n 2005. március 22. napján kelt „hivatalos elismervény és nyilatkozat” érvényességének megállapítása iránt előterjesztett viszontkeresetét elutasította. Elutasította az alperesek annak megállapítása iránti viszontkeresetét is, miszerint a II. rendű örökhagyó fenti okiratának érvényessége esetén S. I.-né I. rendű örökhagyó után az alperesek a végrendeleti örökösök. Rendelkezett a perköltség viseléséről.

Az alperesek fellebbezése alapján a másodfokú bíróság részítéletében az elsőfokú bíróság részítéletének fellebbezett részét részben - az alperesek pártfogó ügyvédjének díjazására vonatkozóan - változtatta meg, egyebekben helybenhagyta.

A jogerős részítélet indokolásában egyetértett az elsőfokú bíróság által megállapított tényállással, az azon alapuló érdemi döntéssel és annak indokaival is, mely szerint jogerős részítélet állapította meg, hogy az I. rendű örökhagyó után végintézkedés nem maradt, mert a 2003. szeptember 28-án kelt írásbeli magánvégrendeletet nem az I. rendű örökhagyó írta és nem ő írta alá. Így az nem létező végakarat, melynek alapján végrendeleti öröklésnek nincs helye.

Kifejtette továbbá: A II. rendű örökhagyó 2005. március 22-én kelt nyilatkozata joghatással nem rendelkezik, a végrendeleti öröklés szabályainak alkalmazását nem eredményezi. A nyilatkozat az I. rendű örökhagyó végrendeletének tudomásulvételére vonatkozik, az örökösnek azonban nincs joga arra, hogy nem létező végrendeletet létező végrendeletté nyilvánítson. Végrendelkezni csak személyesen lehet, az I. rendű örökhagyó után törvényes öröklésre jogosult II. rendű örökhagyó az I. rendű örökhagyó helyett végrendeletet nem alkothatott.

Az elsőfokú bíróság részítéletét a Legfelsőbb Bíróság PK 85. számú állásfoglalására, a Ptk. 599. § (2) bekezdésére és 623. §-ára alapította és hivatkozott a BH 1984.104. számú eseti döntésben kifejtett jogelvekre.

A másodfokú bíróság a részítélet indokolásában kiemelte:

Nem létező végrendeletre jogot alapítani nem lehet. A II. rendű örökhagyó perrel érintett nyilatkozatának végrendeleten alapuló öröklési jogviszony hiányában az alpereseket illetően joghatása nincs, az alperesek az I. rendű örökhagyónak nem végrendeleti örökösei.

Az okiratban a II. rendű örökhagyó arról nyilatkozott, hogy a végrendeletben írtakat tudomásul veszi és az őt megillető kötelesrészről az alperesek javára lemond. Végrendelet hiányában a törvényes öröklés szabályai érvényesülnek, a hagyatékot a II. rendű örökhagyó örökölte, következésképpen nem volt kötelesrész iránti olyan igénye sem, amelyről lemondhatott volna. Anyagi joghatás kiváltására alkalmatlan nyilatkozata nemcsak azzal a következménnyel jár, hogy arra az alperesek jogot nem alapíthatnak, hanem azzal is, hogy nyilatkozata nem eredményez olyan kötöttséget, amely nyilatkozata visszavonásának hatályosságához – a PK 261. számú állásfoglalás szerint – az alperesek beleegyezését szükségessé tette volna.

A jogerős részítélet ellen az alperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, annak az elsőfokú részítéletre kiterjedő hatályon kívül helyezését; az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és a jogszabálynak megfelelő, a viszontkeresetnek helytadó határozat hozatalára utasítását kérték.

Arra hivatkoztak, hogy a jogerős részítélet a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltakat sérti, felderítetlen és megalapozatlan. A korábbi hatályon kívül helyező végzésben írt szükséges bizonyítást az elsőfokú bíróság nem folytatta le, a másodfokú bíróság által előírt bizonyítás mellőzésével meghozott részítélet ez okból megalapozatlan és jogszabálysértő. Arra is hivatkoztak, hogy az eljárt bíróságok érdemi döntése a PK 261. számú állásfoglalásban foglaltakat is sérti. A II. rendű örökhagyó az I. rendű örökhagyó hagyatéki eljárása kapcsán tette meg írásbeli nyilatkozatát, a hagyatéki tárgyaláson azt nem vonta vissza. A nyilatkozatot a II. rendű felperes, a II. rendű örökhagyó gondnoka támadta meg, aki törvényes örökös és érdekelt is, ezért a perben a II. rendű örökhagyót érdektelen eseti gondnoknak kellett volna képviselni. Ezért a II. rendű örökhagyó nyilatkozata nem tekinthető visszavontnak.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős részítélet hatályban tartására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Legfelsőbb Bíróság mindenekelőtt arra utal, hogy a felülvizsgálati eljárásban a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél számára a jogi képviselőt kötelező, ezért az alperesek jogi képviselő ellenjegyzése nélkül előterjesztett saját beadványa (20.

sorszám) érdemi vizsgálatát mellőzte, ugyanis az hatálytalan [Pp. 73/A. § a) pont, Pp. 73/B. (1) bekezdés].

A Pp. 270. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálat alapja a jogszabálysértés, amely anyagi vagy eljárásjogi jogszabálysértés is lehet, de a Pp. 275. § (3) bekezdés rendelkezéseiből következően utóbbi csak akkor, ha annak az ügy elbírálására is lényeges kihatása volt.

Az alperesek feltáratlan, ezáltal megalapozatlan és a Pp. 206. §-át sértő tényállásra hivatkoztak.

A korábbi hatályon kívül helyező végzés és az abban előírtak a jelen felülvizsgálati eljárásban nem vehetők figyelembe, mert az ilyen tartalmú határozat felülvizsgálattal nem támadhatónak minősül [Pp. 270. § (2) bekezdés].

A per eldöntéséhez szükséges bizonyítás körét az adott jogvitára irányadó anyagi jogszabályok keretei határozzák meg, és nem a felek bizonyítási indítványai. A Pp. 3. § (4) bekezdése szerint a bíróság a bizonyítási indítványhoz a bizonyítást elrendelő határozatához nincs kötve; mellőzi a bizonyítás elrendelését vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen.

A perben feltárt bizonyítékok alapján a jogvita megalapozottan elbírálnak volt, ezért a kért bizonyítás mellőzése eljárási szabályt nem sért, ez okból feltáratlan és megalapozatlan tényállásra az alperesek okkal nem hivatkozhatnak.

A bíróság a II. rendű örökhagyót a hagyatéki eljárás időtartalma alatt helyezte cselekvőképességet kizáró gondnokság alá és gondnokául oldalági rokonát - a későbbi II. rendű felperest - a gyámhatóság rendelte ki törvényes képviselőjeként.

A Ptk. 15/A. § (1) bekezdése szerint a cselekvőképtelen személy nevében gondnoka jár el.

A II. rendű felperes az örökhagyó nevében eljárva mint gondnoka perindításra jogosult. Nem állt fenn az adott esetben olyan érdekellentét a törvényes képviselő és az általa képviselt fél között, amely a perindításhoz eseti gondnok kirendelését megalapozta volna. Az pedig, hogy a II. rendű örökhagyó jogutódjaként a per folytatásában érdekelt volt a II. rendű felperes, a Pp. 3. § (1) bekezdésén és az anyagi jogi szabályokon alapuló felperesi legitimációból következő feltétel.

A PK 261. számú állásfoglalásban foglalt elvekkel a jogerős részítélet nem ellentétes. A Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítélet 6. oldalának 6. bekezdésében foglaltakkal maradéktalanul egyetért, azt megismételni nem kívánja, annak helyes indokaira a Pp. 270. § (1) bekezdés szerint alkalmazandó Pp. 253. § (4) bekezdése szerint csupán visszautal.

Mivel a jogerős részítélet anyagi jogszabályt nem sért és nem áll fenn az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással lévő olyan eljárási szabálysértés, amely az eljárás megismétlését indokolttá tette volna, a Legfelsőbb Bíróság a jogerős részítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartja.

Az alperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre. Pervesztességük folytán a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság őket kötelezte a felperesek felülvizsgálati eljárási költsége megfizetésére és a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján megállapította, hogy a költségmentességük folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 78. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy a pártfogó ügyvéd díját az állam viseli (a felülvizsgálati eljárásban a pertárgy értéke: 4.800.000 forint). Erről az elsőfokú bíróságnak kell a jogi segítségnyújtó szolgálatot értesíteni, aki a 2007. évi CLI. törvény 62. §-a rendelkezései szerint határoz a pártfogó ügyvéd díjának megállapításáról és kiutalásáról.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül bírálta el.

A részítélet ellen a Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

, 2011. június 22.

. Orosz Árpád sk. a tanács elnöke, Dr. Szabó Julia sk. előadó bíró,
Dr. Csentericsné Dr. Ágh Bíró Ágnes sk. bíró

K.Gyné

A kiadmány hitelével:

bíróági tisztviselő